

JEDNA

Zajímavé bylo, že pokaždé, když se na ně podívala, všimla si Etta něčeho nového. Něčeho, co předtím nezaznamenala.

Ty obrazy jim visely v obýváku celá léta na stále stejném místě za gaučem, vyrovnané jako cívky filmu s největšími hity života její mámy. Při pohledu na ně se Ettě občas stáhl žaludek. Pocit, který se jí zakousl do břicha, nebyla ani čistá závist, ani čistá touha, ale nějaká plytká sestřenice jich obou. Sama se už s Alicí něco nacestovala, zúčastnila se mezinárodních soutěží ve hře na housle, ale nikdy neviděla nic z toho, co se vyjímalo na obraze. Nic jako třpytivou horskou stezku vinoucí se nahoru mezi stromy až k mrakům, které zakrývají vrchol.

Teprve teď, když se ohnula přes opěradlo gauče, všimla si Etta, že Rose na stezku namalovala dvě postavy napůl skryté v barevném třepotání praporků. Očima přešla další obrazy. Pohled z okna první Roseiny garsonky na rohu Šedesáté šesté a Třetí ulice. Další obraz. Schody před Britským muzeem, poseté turisty a holuby, kde Rose malovala za pár drobných portréty, když se znova přestěhovala do Londýna. (Ettě se ten obraz vždycky líbil, protože ho máma namalovala přesně ve chvíli, kdy ji Alice poprvé uviděla a přišla jí vynadat za to, že se ulila

ze školy.) Temná, svěží džungle sahající až k vlhkému kameni Terasy slonů v Angkor Thomu. Když bylo Rose osmnáct, našetřila si dost na letenku do Kambodži a se svým obvyklým šarmem přemluvila archeology, aby ji s sebou vzali na naleziště, ačkoli neměla ani kapku formálního vzdělání v jejich oboru. Na dalším obrázku se prostírá Lucemburská zahrada v plném letním květu. Tehdy konečně studovala na Sorbonně. Pod tím vším stála na opěradle gauče opřená o zeď zbrusu nová malba – poušť při západu slunce zalitá žhnoucím zlatem s rozpadajícími se zříceninami.

Tohle byl životní příběh její matky. Jediné střípky, o které se Rose s Ettou neváhala podělit. Ettu zajímalo, jaké vyprávění vězí za obrázkem pouště. Rose už spoustu let neměla čas na malování a ještě víc času uběhlo od doby, kdy jí obrazy sloužily jako vítané příběhy před spaním, které vyprávěla malé Ettě. Etta už si ani nevzpomínala, jaká její matka byla, než začala nekonečně cestovat na semináře o posledních restauračních technikách, pouštět se do projektů pro Metropolitan muzeum a čistit a opravovat díla starých mistrů.

Když ve dveřích zachrastily klíče, seskočila Etta z pohovky a narovнала polštáře.

Rose v předsíni naposledy otřepala mokrý deštník a vešla dovnitř. I když zrovna prošla podzimmím slejvákem, vypadala skoro nedotčeně – plavé vlnité vlasy svázané do drdolu, vlhké, ale jinak nezničené boty na podpatku, trenčkot zapnutý až ke krku. Etta si trochu rozpačitě uhladila vlasy a v tu chvíli si přála, aby tu už seděla převlečená do šatů na vystoupení, a ne v pyžamu hrajícím všemi barvami duhy. Kdysi byla moc ráda, že se matce podobá jako vejce vejci, protože kdyby v zrcadle viděla rysy svého otce, asi by tak snadno nepřijala, že musí žít bez něho. Teď ale Etta pochopila, že podobnost s mámou je jen povrchní.

„Jak ses měla?“ zeptala se Etta mámy, která si s pozvednutým obočím měřila dceřino pyžamo.

„Nemělas už být oblečená?“ nabídla Rose Ettě místo odpovědi protiotázku pronesenou s anglickým přízvukem protkaným nesouhlasem

tak ostrým, že se Ettě bezděčně stáhl žaludek. „Alice tu bude co nevidět.“

Když Rose pověsila kabát v malém bytě do ještě menší šatny, vyrazila Etta do pokoje tak prudce, že div neuklouzla na notách rozložených na koberci a neskončila hlavou napřed ve staré skříni, do které si ukládala šaty. Před několika týdny si pro dnešní událost vybrala rubínové koktejlky, ale najednou neměla odvahu se do nich obléct. Bála se, aby si matka nemyslela, že jsou příliš neformální nebo dětsky roztočilé s mašličkou na každém rameni. Čekala ji soukromá akce, na které se budou vybírat příspěvky pro Metropolitní muzeum, a Etta si přála, aby ji matčini nadřízení brali jako profesionálku.

Přála si vidět matčín úsměv, až bude hrát.

Proto rubínové šaty uložila zpět do skříně, vytáhla z ní usedlejší černý model a posadila se ke stolu, aby se namalovala. Uběhlo několik minut, když matka zaklepalá na dveře.

„Budeš chtít pomoci s vlasy?“ zeptala se Rose, zatímco pozorovala dceřin odraz v zrcadle na stěně.

I když jí krocení vlastní neposedné hřívy nedělalo nejmenší problémy, podala matce svazek vlásenek a starý kartáč. Posadila se rovně a nechala Rose, aby jí pomalu vyčesávala zamotané vlasy a zase je pouštěla jako vodopád dolů po temeni.

„Tohle jsem naposledy dělala, když jsi byla ještě malá,“ zašeptala Rose s dlaní plnou blondátých pramenů. Etta zavřela oči a zavzpomínala, jaké bylo být malým dítětem, sedícím po koupeli na mámině klíně. Tehdy ji Rose česala, zatímco vyprávěla příběhy ze svých cest.

Najednou ale nevěděla, jak odpovědět, aby se Rose zase neuzavřela do svého obvyklého chladného mlčení. Řekla proto jen: „Pověsis ten poslední obraz, co jsi namalovala? Je nádherný.“

Rose jí věnovala jeden ze svých vzácných, něžných úsměvů. „Děkuju, zlato. Ráda bych jím nahradila Lucemburskou zahradu. Připomeň mi, že mám o víkendů koupit hřebíky.“

„Ale proč?“ zeptala se Etta. „Mně se Lucemburská zahrada moc líbí.“

„Ale barevně to bude lepší bez ní,“ vysvětlila Rose, když zvedla jednu vlásenku ze stolu a sepnula Ettiny vlasy do drdolu. „Přechod mezi tmou a světlem tak bude výraznější. Ale nezapomeneš na to, že ne?“

„Nezapomenu,“ slíbila Etta, a potom se odvážila zeptat: „Co vlastně na tom obraze je?“

„Pouští v Sýrii. Nebyla jsem tam celé roky, ale před pár týdny se mi o ní zdálo. Od té doby to místo nemůžu dostat z hlavy.“ Rose Ettě uhladila posledních pár pramínků a všechno přestříkala lakem na vlasy. „Ale připomnělo mi to něco, co jsem ti chtěla už dlouho darovat,“ sáhla do kapsy starého, obnošeného svetru a položila Ettě na dlaň dvě drobné zlaté náušnice.

V dlani do sebe lehce narazily dvě perly na podkladu ze zlatých srdčitých lístků. Na miniaturních zlatých obroučkách potom trůnily tmavě modré kamínky. Etta jen tiše doufala, že to jsou korálky, a ne opravdové safíry. Kolem okraje náušnic se elegantně kroutily do detailu vypracované úponky. Podle lehce drsného opracování kovu si Etta domyslela, že náušnice někdo před mnoha lety pracně vyrobil vlastníma rukama. Možná že dokonce před celými stovkami let.

„Říkala jsem si, že se ti budou skvěle hodit k šatům na první vystoupení,“ vysvětlila Rose opřená o stůl, zatímco Etta tiše zírala na náušnice. Nevěděla, jestli ji víc uchvátila dokonalá zlatnická práce nebo fakt, že pro mámu její vystoupení znamená víc než pouhou položku v nabitém pracovním kalendáři.

Na debut koncertní sólistky na housle si musela Etta ještě měsíc a něco počkat, ale se svou učitelkou Alicí začala shánět látku a krajky už pár dní poté, kdy se dozvěděla, že bude hrát Mendelssohnův houslový koncert v Avery Fisher Hall při Newyorské filharmonii. Když si Etta načrtla na papír všechny nápady, navrhla si společně s místní krejčovou vlastní šaty. Zlatá krajka se spleť úžasných lístků a květin jí zakrývala ramena a klesala rafinovaně dolů po živůtku z tmavě modrého šifonu. Dokonalá róba na debutový koncert „nejchráněnějšího tajemství klasické hudby“.

Sama Etta tu pitomou přezdívku nemohla ani slyšet. Pronásledovala ji celé měsíce od chvíle, kdy se v *Timesech* objevila informace o jejím vítězství na Čajkovského mezinárodní soutěži v Moskvě a ukazovala na jedinou věc, která Ettě chyběla.

Sólový debut s orchestrem už plánovala tři roky, ale Alice až donedávna byla proti jakýmkoli závazkům. Etta sama jí za to tehdy byla vděčná. Byla mladé děvče sužované paralyzující trémou, kterou na prvních soutěžích zvládala jen s vypětím všech sil. Potom ale z dětského strachu vyrostla, oslavila patnácté narozeniny, potom šestnácté a teď, když jí táhlo na osmnáct, viděla, jak její o poznání horší vrstevníci září při svých debutech doma i v zahraničí a předbíhají ji v závodech, který kdysi s přehledem vyhrávala. Obsesivně se zabývala tím, že její vzory debutovaly v daleko mladším věku. Midori v jedenácti, Hillary Hahnová ve dvanácti, Ann-Sophie Mutterová ve třinácti, Joshua Bell ve čtrnácti.

Alice jejímu dnešnímu vystoupení v Metropolitním muzeu začala říkat „generálka“ a doufala, že si při něm Etta odzkouší pevnost svých nervů. Ta ale večerní koncert vnímala spíše jako překážku na cestě k hoře, na kterou chtěla celý život vystoupat.

Její matka jí hru na housle nikdy nevymlouvala a nenutila ji, aby se studovala i jiné věci. Svým tichým, rezervovaným způsobem ji podporovala. Ettě to asi mělo stačit, ale stejně toužila po matčině pochvale a pozornosti, těžce se za ní pachtila a nakonec skončila znovu a znovu nešťastná a frustrovaná z předem ztraceného snažení.

I kdybys pracovala do úmoru, abys byla nejlepší, bude jí to jedno. Hraješ vůbec pro sebe, nebo jen doufáš, že tě ona bude jednoho dne poslouchat? To na ni křičel Pierce, nejlepší kamarád, se kterým potom začala chodit, když se s ním rozházela, aby získala víc času na cvičení. Od té doby uplynulo celých šest měsíců, ale jeho slova jí stále vyvstávala v hlavě jako odporná, syčící příšera pochybností. Postupně se Etta začala podobně ptát sama sebe.

Znovu se zadívala na náušnice. Byl to důkaz matčina zájmu a toho, že její sen podporuje?

„Můžu si je vzít i dneska?“ zeptala se nakonec

„Jistě,“ vydechla Rose, „jsou tvoje. Můžeš je nosit, kdy a kam chceš.“

„Komus je ukradla?“ zažertovala Etta, zatímco si náušnice zapínala. Pokud se nepletla, nemohla si její matka za celých čtyřicet čtyři let života nic podobného dovolit. Zdědila je? Nebo dostala darem?

Při těch slovech Rose ztuhla a její ramena se zkroutila jako starý svitek, který vystavovala na pracovním stole. Etta čekala smích, ale místo něho se jí dostalo jen suchého pohledu, potvrzujícího, že Rose její hloupý pokus o žert zaznamenala. Mezi matkou a dcerou zavládl bolestné ticho. „Mami,“ hlesla Etta ve snaze potlačit slzy nad pokaženým momentem vzácného porozumění, „to byl jen vtip.“

„Já vím,“ zvedla máma bradu. „Ale je to stará rána. Už jsou to roky, co nemusím žít jako dřív, ale ty pohledy, kterými mě ostatní zasypávali... Chci, abys věděla, že jsem v životě *nikdy nic* neukradla. Dokonce ani když jsem neměla vůbec nic nebo když jsem po něčem nezřízeně toužila. Jednou to na mě někdo zkusil a já nikdy nezapomněla, jaké to je. Tehdy jsem málem přišla o něco, co patřilo tvému pradědečkovi.“

V mámině hlase zazněl podtón hněvu. Ettu překvapilo, že instinktivně neucouvla. Její matka se o své rodině zmiňovala dokonce ještě vzácněji než o Ettině otci, takže skoro nikdy. Proto se teď Etta chytala jejích slov jako záchranného lana v naději, že se na jeho konci rozvine příběh.

„Byl to tvůj pěstoun, kdo ti tu věc chtěl vzít?“ zeptala se.

Její matka se utrápeně pousmála. „Uhádlas.“

Oba rodiče ztratila v jednom příšerném okamžiku před Vánoci při autonehodě. Dědeček, který se o ni staral potom, umřel o rok a kussek později. Nakonec putovala Rose do pěstounské rodiny. Otčím na ni sice nikdy nevztáhl ruku, ale z matčina kusého vyprávění Etta vyvodila, že její život kontroloval s tak absolutní přísností, že jí zbyly jen dvě možnosti – utéct nebo se udusit.

„A co to vlastně bylo za předmět?“ pokoušela Etta štěstí dál.

„Ale, jen nějaké rodinné dědictví. Vlastně jsem si to hlídala jen proto, že jsem za to mohla dostat dost peněz na lístek pryč z Londýna

a od pěstounů. Víím, že mi to tvůj praděda odkázal proto, aby mi dal šanci rozhodovat o vlastní budoucnosti. Nijak nelituju, že jsem to nakonec prodala, protože jinak bych tu nikdy nebyla. Chci, aby sis pamatovala, že nakonec záleží jen na našich rozhodnutích. Přání, slova ani sliby se nepočítají.“

Etta zakroutila hlavou, aby si mohla v zrcadle lépe prohlédnout náušnice.

„Tyhle jsem koupila na starém trhu, na *súku*, v Damašku, když mi bylo asi tolik, co teď tobě. Ta trhovkyně, Samara se jmenovala, mě přesvědčila, abych je koupila, když jsem jí řekla, že tohle je moje poslední cesta před návratem do školy. Pro mě znamenaly konec cesty, zatímco pro tebe budou reprezentovat její začátek.“ Rose se naklonila, aby políbila dceru na tvář. „Dneska večer budeš úžasná. Jsem na tebe tak pyšná.“

Etta ucítila, jak jí v očích štíply slzy. Docela jí zajímalo, jestli se dá opravdu zachovat v paměti chvilka tak prchavá jako tato. Hořkost minulých zklamání odplavila vlna štěstí pulzující v její krvi.

Ozvalo se zaklepání na dveře, následované rachocením klíčů v zámku. Alice oznámila svůj příchod veselým: „Ahoj!“

„A teď si pospěš,“ oprášila Rose z Ettina ramene zatoulané smítko. „Potřebuju chvilku na převlečení, ale potkáme se na místě.“

Etta stála jako přikovaná se staženým hrdlem. Kdyby její matka neucouvla a nezaložila si ruce za záda, asi by jí padla kolem krku. „Uvidíme se?“

„Přijdu tam hned po tobě, slibuju.“

Plamen zachvátil noty a otrásl vzduchem v Ettiných plicích, aby se jí zakousl až do morku kostí, když s Alicí vklouzla do prázdné koncertní síně.

Klidně přiznávala, že ten houslista... Etta se zadívala na program, který si vyzvedla u vchodu. Evan Parker. Jo. Několikrát ho slyšela hrát na soutěžích. Celkem *ušel*, to mu musela nechat. Možná byl i trochu dobrý.

Ale, pomyslela si Etta s uspokojením, *ne tak dobrý jako já*.

A rozhodně ne dost dobrý na Bachovu Chaconne z Partity č. 2 d moll.

Světla pohasla a vrhla na jeviště mihotavé záblesky, jak technici na poslední chvíli upravovali efekty tak, aby ladily k náladě skladby. Evan stál uprostřed a s blyštivou kšticí se nořil do Chaconne, jako by chtěl zapálit housle, slepý a hluchý ke všemu a všem okolo. Etta ten pocit dobře znala. I když pochybovala ve svém životě o mnohém, svým talentem a láskou k houslím si byla jistá.

Volbu skladeb mělo v rukou vedení muzea, takže ji nikdo z interpretů nemohl ovlivnit, ale v hloubi duše se Etta stejně zalykala zelenou závistí, že Bachovu Chaconne přidělili zrovna Parkerovi. Je považována za jednu z nejtěžších skladeb pro housle – jeden postup opakovaný v tuctech překotných, složitých variací, nabitý city a téměř dokonalý svou strukturou. Přinejmenším když Chaconne hrála ona. Protože ona ji hrát *měla*.

Místo toho na ni čekalo Largo ze Sonáty č. 3, poslední kus z houslového bloku. Sladce zneklidňující skladba s meditativním tempem, rozhodně ne jedna z Bachových nejsložitějších a nejnáročnějších, dokonce ani jedna z nejbarevnějších, ale Alice Ettě kladla na srdce – u Bacha se nepodvádí. Každý kus si žádal plné soustředění a dokonalou techniku. A ona, Etta, zahraje bezchybně a bude se soustředit na svůj debut.

A ne na matku.

Ne na to, že po koncertě nemá komu napsat nebo zavolat, aby ho informovala, jak to šlo.

Ne na to, že jedna jediná noc může předurčit celou její budoucnost.

„Kdybys hrála Chaconne ty, určitě by to byla bomba,“ řekla Alice, když spolu přešly po straně jeviště do šatny, „ale dneska se musíš opřít do Larga. Pamatuj si, že tohle není soutěž.“

Alice vypadala jako kouzelná babička, která zachumlaná v dece před krbem vypráví říkanky roztomilému lesnímu zvířectvu. Staré fotky prozrazují, že její mléčně bílý drdol byl kdysi ohnivě rudou kšticí, dlouhou

až do poloviny zad. Ani devadesáté třetí narozeniny neotupily její vtip a vřelé srdce. I přes její jasnou hlavu a pořádně palčivý humor jí ale Etta pomáhala opatrně do schodů a dávala si pozor, aby nesvírala její paži příliš silně, když je jeden z pořadatelů vedl do šaten.

„A taky nezapomeň,“ zašeptala Alice s úsměvem od ucha k uchu, „že jsi *moje* žákyně, a proto jsi nejlepší. Pokud se ti chce to všem dokázat, kdo jsem já, abych ti stála v cestě?“

Etta si nemohla pomoci. Hlasitě se rozesmála a objala učitelku kolem ramen. Když jí Alice stisk desetkrát oplatila, zaplavila Ettu vlna vděčnosti. Když jako malá holka začala jezdit na soutěže, nemohla bez tří objetí a pusy na čelo od Alice ani vyjít na pódium. Dodávalo jí to pocit bezpečí jako teplá deka přes ramena, do které se v případě potřeby mohla zabalit.

Mám Alici.

I kdyby na světě neměla nikoho jiného, pořád tu byla Alice, která jí věřila i ve chvílích, kdy hrála nejhůř. Měla radost, že alespoň jedna ze dvou Britek v jejím životě ji miluje bezpodmínečně.

Alice se odtáhla a pohládila Ettu po tváři. „Je všechno v pořádku, zlatíčko? Nebo pochybuješ?“

„Vůbec ne!“ vyhrkla Etta. Nemohla dát Alici ani nejmenší záminku, aby odvolala debut. „Jen mi pracujou nervy. Jako vždycky.“

Alice zaměřila pohled na něco za jejím ramenem. Etta se chtěla otočit, ale to už se Alice jemně dotýkala jedné z náušnic a zamýšleně krčila obočí. „Máš je od mámy?“

Etta kývla. „Ano. Líbí se ti?“

„Jsou...“ Alice opatrně hledala slova, a když nechala ruku zase klesnout, vydechla: „Nádherné. Ale ani z poloviny ne tak krásné, jako jsi ty sama, zlatíčko.“

Etta se smíchem protočila panenky.

„Musím... myslím, že bych někomu měla zavolat,“ řekla Alice pomalu. „Zvládneš se rozehrát sama?“

„Jistě,“ vyhrkla Etta rozrušeně. „Děje se něco?“

Alice mávla rukou. „Všechno bude v pořádku. Kdybych se hned nevrátila, trvej na pódiové zkoušce. Budeš potřebovat nejvíc času ze všech, protože jsi nestihla zkoušky šatů. A ty stradivárky? Které ti dají?“

„Antonia,“ odpověděla Etta šťastně. Metropolitní muzeum mělo ve sbírkách Stradivariho houslí hned několik a ona si na jedny dnes večer poprvé zahraje.

„Ach, toho zlatouška. Zapotíš se, než ho trochu zkrotíš,“ řekla jí Alice. „Je mi jedno, co si tvoje matka myslí o zachování takových nástrojů pro další generace... Držet tak úžasné nástroje ve skleněné kleci jako rukojmí. Ty víš, že...“

„... čím déle housle mlčí, tím těžší je najít jejich pravý hlas,“ dopověděla Etta větu, kterou už slyšela stokrát předtím.

Housle stradivárky, nástroje vytvořené severoitalskou houslařskou rodinou Stradivariů v pozdním sedmnáctém a raném osmnáctém století, proslulé sílou a krásou zvuku. Jejich vlastníci je nepopisovali jako pouhé nástroje, ale jako lidi – temperamentní přátelé s vlastními nepředvídatelnými náladami, které nezkontroloval ani ten nejschopnější houslista.

I když její vlastní housle byly nádherné – Vuillaumeova kopie Stradivariho Mesiáše, kterou zdědila po Alici – byla to pořád jen kopie. Pokaždé, když pomyslela na originál, zajiskřilo celé Ettino tělo až ke konečkům prstů.

„Hned jsem zpátky, zlato,“ popleskala jí Alice láskyplně pod bradou. Etta počkala, až bude její učitelka bezpečně dole pod schody, a potom zaměřila oči do tmy.

„Tady jste!“

Etta se otočila na Gail, organizátorku koncertu, která k ní mířila přes pódium tak rychle, jak jen v dlouhých, úzkých černých šatech mohla. „Zbytek čeká v zákulisí v šatně. Potřebujete něco? Postupně si projdete rozehrávky a já vás všem představím.“ Když se Gail rozhlédla kolem, mihl se jí ve tváři stín zklamání. „Učitelku s sebou nemáte? Sakra, a já tak doufala, že ji potkám.“